

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Viite:

Lauhanen, R. 2021. Kirjanpainaja kannattaa ottaa vakavasti.
Koneyrittäjä 52 (4), 40 - 41.

Ruskeat purukat kuusipölkkyssä ovat osoituksena kirjanpajan iskeytymisestä.

Kirjanpajan kuivattama kuusi.

Kirjanpainaaja kannattaa ottaa vakavasti

Kirjanpainaaja-nimisestä hyönteisestä on viime vuosina ollut vakava ongelma keskisessä Euroopassa niin metsille, metsänomistajille kuin sahureille. Keski-Euroopan mittavilla kirjanpainajatuhoilla on ollut vaikutusta myös Suomen puumarkkinoihin. Ilmastonmuutoksen myötä kirjanpainajatuhojen ehkäisyyn ja torjuntaan on Suomessakin suhtauduttava vakavasti.

Kirjanpainaaja tekee pahaa jälkeä.

loin valtava, sillä saneeraushakkuut ovat olleet miljoonia kuutiometrejä haastavissa vuoristoissa korjuuolosuhteissa. Kirjanpajan seuraustuhoina voi sattua maanvyöryjä, eroosiota ja tulvia.

Manner-Suomen maaseutuohjelman ja Etelä-Pohjanmaan Ely-keskuksen rahoittaman kansainvälisen bioenergiaprojektin eli VISU-hankkeen matkojen havainnot saivat mietelläksi.

Kirjanpainajakantoja tärkeää seurata

Lähtökohtaisesti metsässä on hyönteisiä aina peruspopulaationa olemassa. Kun olosuhteet tulevat hyönteisille suotuisiksi, kannat kasvavat ja metsätalouden harjoittajan kannalta taloudellisia tappioita aiheuttavia metsätuhoja puhkeaa. Vähitellen lajien luontaiset viholliset, ihmisen torjuntatimet tai muuttuvat sääolot romahduttavat hyönteiskannat.

Hyönteiset hyötyvät erityisesti lämpimistä ja kuivista kesistä. Jo vuonna 1991 Joensuun yliopiston ilmastonmuutosta ja metsiä koskevassa oppikirjassa ennakoitiin kirjanpajien hyötyvän ilmastonmuutoksesta, jos kesät ovat lämpimiä ja kuivia. Itse asiassa luonnostelin kirjan metsätuho-aulukon **Seppo Kellomäen, Timo Karjalaisen ja Jussi Tuovisen** kanssa.

Viime vuosina ruskeasta, noin 5 millin mittaisesta kaarnakuori-aisesta on aiheutunut tuhoja lähinnä eteläisessä Suomessa. Kun ilman lämpötila ylittää 18 astetta, aikuiset kirjanpainajat parveilevat ja iskeytyvät syys-toukokuussa hakattuun tuoreeseen puutavaraan varastoilla tai myrsky- ja lumituhopuihin. Aikuiset hyönteiset voivat iskeytyä myös heikentyneisiin kuusiin. Kirjanpainaajalla on hyönteisen täydellinen muodonvaihdos eli muna, toukka, kotelovaihe ja lopulta aikuisvaihe. Kun toukat käyttävät puunilaa ravintona ja katkaisevat nilan nestevirtaukset, alkavat elävät puut vähitellen kuivua ja kuolla. Näin asioita on kuvattu tarkemmin Luonnonvarakeskuksen ja Metsäntutkimuslaitoksen metsätuhoja koskevilla infisivuilla.

Valtakunnan metsien inventoinnin (VMI) mukaan Suomessa on kirjanpainajatuhoja sattunut noin 15 000 – 20 000 hehtaarin alueella vuosittain. Kirjanpainaajat ovat yleensä iskeneet heikentyneisiin, iäkkäisiin kuusiin hakkuuaukon paahteisilla reunoilla. Viime syksynä Suomen keskivai-

heilla eräässä harvennuskuusikossa havaittiin satunnaisia kirjanpajainajattamia kuusia, vaikkei kohteella eikä sen lähialueilla ollut tiedossa myrskytuhoja. Kirjanpainaajat ovat löytämässä uusia esiintymismuotoja, mikä vaatii tarkkuutta metsäalan toimijoilta.

Integroitua torjuntaa

Tohtori **Hannu Saarenmaa** toi aikanaan integroidun metsätuhojen torjunnan -käsitteen Suomeen. Metsiä ja hyönteiskantoja tarkkaillaan, tuhoja pyritään ennalta ehkäisemään ja tuhojen torjuntaa sekä jälkiseuranta korostetaan tutkimuksen ja käytännön yhteistyönä.

Luonnonvarakeskus seuraa kirjanpainajakantoja metsäkeskuksen kanssa erilaisilla pyydysmenetelmillä. Metsänomistajan ja metsäalan toimijoiden omavalvonta on tärkeää. Koneyrittäjien havaintoja mahdollisista tuhoista tarvitaan. Digitalisaation kehittyessä hakkuukoneessa voisi olla keilain, jolla kirjanpajainajan vaivaamat puut voitaisiin kartoittaa. Tästä tulisi kuitenkin maksaa koneyrittäjille lisäkorvaus, kuten muistakin ylimääräisistä töistä.

Hyvästä metsähygienistä on tarpeen huolehtia. Kuusitukien ja -kuitupuun osalta metsätuholaki velvoittaa korjaamaan syyskuun alun ja toukokuun lopun välillä korjatut puut ja tienvarsivarastot pois tietyinä määräaikoina. Sama koskee myrsky- ja lumituhopuita 10 m³/ha ylittävältä osalta.

Metsäkeskuksen nettisivuilta selviää, että eteläisin Suomi on A-alue, jolta kuusipuutavaraa pitää korjata ja kuljettaa pois 15.7. mennessä. Keskisen Suomen B-alueelta kuusipuutavaran aikaraja on 24.7. sekä Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin C-alueella 15.8. mennessä. Lisäksi eteläisen Suomen A-alueella kesähakkuun puut on toimitettava 30 päivän sisällä pois tienvarsivarastosta hakkuun aloittamishetkestä. Kun kesät ovat lämmenneet, Luonnonvarakeskus on ehdottanut joidenkin B-alueen kohteiden siirtämistä A-alueen kuljetusaikatauluihin. Tältä osin puutavaran kaukokuljetuksen ohjauksen merkitys korostuu jatkossa. Metsäkeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen tiedotteita on tärkeää seurata.

Vuoden 2020 lopulla metsänkayttöilmoituksiin tuli mukaan metsätuhoja koskeva tieto. Jos hakkuutarpeen taustalla on metsätuho, niin tuhojen tilastointi ja seuranta tehostuvat sitäkin kautta.

Tuontihakkeen sijaan kotimaan myrskytuhoista metsähaketta

Myrsky-, lumi-, hirvieläimet ja juurikäpäsieni ovat olleet keskeisimmät tuhonaiheuttajat metsissämme. Kirjanpajainajatuhoja eikä muitakaan metsätuhoja ei toivota. Tulevaisuudessa ilmastonmuutoksen ennakoituaan heikentävän kuusikoiden kasvua ja kehitystä. Mikäli kuusikoiden myrskytuhot ja kirjanpajainajatuhot yleistyvät, tarvittaneen saniteettihakkuuta vähän kuin keskisessä Euroopassa metsien terveyden ja puuhuollon turvaamisen takia. Osa kirjanpajainajan tappamista pystyistä kannattaa jättää niiden luontaisille vihollisille.

Ainespuuksi kelpaamattomia myrskytuhoja olisi viisasta korjata ja hakettaa bioenergian tuotantoon. Tuontihakkeen sijaan on järkevää pitää miehet ja koneet töissä, kun energiatuotteen käyttö on vähentymässä.

Metsätuhojen torjuntavelvoitteet kaikille

Myös metsätalouden piiriin kuuluvat ulkopuoliset alueet tulisi saada tiukemmin tuohovalvonnan piiriin. Kesäajan kasvatus- ja uudistushakkuissa hankintahakkaajaa, hakkuuohjeiden haltijaa ja koneyrittäjää vaaditaan tekemään juurikäävän torjunta. Pölkkyä tuodaan kuormatraktorilla tienvarteen puutavaralajikohtaisiksi varastopinoiksi.

Sen sijaan äärimmilleen kilpailutetuissa metsätalouden ulkopuolisissa hakkuissa, esimerkiksi linjahakkuissa puut saatetaan kaataa sellaisenaan metsään giljotiinikouralla ilman juurikäävän torjuntaa ja jättää ääriesimerkissä terveyskeskuksen vuodeosastolla lepäävän iäkkään metsänomistajan vastuulle. Jos kuusikon tilavuus on 300 m³/ha, saadaan 5 metriä leveällä ja 100 metriä pitkällä linjahakkuulla jo 15 m³/ha lisääntymismateriaalia kirjanpajainajille eli yli metsätuholain rajan (10 m³/ha). Kyse on vakavasta asiasta. Säädösten tiukentamistarve on välttämätöntä kirjanpajainajatuhojen ja muidenkin metsätuhojen yleistymisen ja leviämisen estämiseksi.

Parhaillaan metsätuholain muutos on lausunnolla. Koneyrittäjät ry on keskeinen toimija, joilta lausuntoa odotetaan.